
Licence

Pokud se rozhodnete své dílo veřejně sdílet, je vhodné opatřit je licenci, aby uživatelé věděli, jakým způsobem mohou vaše data použít. České zákony neumožňují autorům vzdát se svých osobnostních práv, tedy použít tzv. waiver (např. [licence CC0](#)).

Kdy můžete své dílo opatřit licenci?

Pokud chcete opatřit své dílo licenci, musíte si dát pozor, abyste k tomuto kroku **měli oprávnění**. Například pokud dílo vytvořilo více osob, je třeba získat souhlas spoluautorů s udělením licence. Jestliže dílo vzniklo v rámci plnění pracovních úkolů v zaměstnání, pak je podle [§58 Autorského zákona](#) vykonavatelem majetkových práv typicky zaměstnavatel. Problematiku vykonávání majetkových práv k zaměstnaneckým dílům na Univerzitě Karlově pak řeší [Opatření rektora č. 17/2018](#), které se vztahuje ke slovesným dílům jako jsou vědecké nebo odborné články a umožňuje autorům zastupovat zaměstnavatele při poskytování licenci k takovému dílu. Licencování výzkumných dat může být komplikovanější a může vyžadovat právní konzultace, jelikož data samotná nemusí podléhat ochraně dle autorského zákona. [Tento stručný návod](#) vám může pomoci se základní orientací v problematice vlastnictví dat. Licencování databází v České republice se pak řídí především dle zvláštního práva pořizovatele databáze ([§88-§94 Autorského zákona](#)). Ve [čtvrté části Občanského zákoníku](#) (Zákon č. 89/2012 Sb.) pak naleznete informace o poskytování licenci k předmětům chráněným autorským zákonem.

Jak vybrat vhodnou licenci?

Než začnete zvažovat, jakou licenci své dílo opatříte, ověřte si, zda-li nemáte povinnost dílo poskytovat pod určitou licenci (danou např. poskytovatelem financí nebo nakladatelem). Pokud jste neidentifikovali žádné omezení, můžete dílo poskytnout pod jakoukoli licenci, avšak je vhodné využít některou z předpřipravených standardizovaných veřejných licenci, které vám zaručí vyšší míru právní jistoty. Nejznámější a nejpoužívanější veřejné licence jsou [Creative Commons 4.0](#), jejichž výhodou je především jejich variabilita a mezinárodní srozumitelnost, a které lze využít jak pro vědecké publikace, tak pro výzkumná data.

Creative Commons 4.0

Prostřednictvím licenci Creative Commons (CC) nabízí autor neurčitému počtu potenciálních uživatelů licenční smlouvu, kterou jim poskytuje některá svá práva k dílu a jiná si vyhraduje. Před poskytnutím licence CC je nutné si uvědomit, že tyto licence jsou neodvolatelné. Návod, jak používat licence CC najdete [například zde](#).

Kombinací jednotlivých [licenčních prvků](#) vzniká šest typů licenci CC, které se liší podle toho, která svá práva autor poskytuje a která si naopak vyhraduje. Zde jsou seřazeny od nejliberálnějších k nejvíce restriktivním (reprodukováno ze stránek [Creative Commons](#))

1. **Uveďte původ (CC BY)**: Tato licence umožňuje ostatním dílo šířit, upravovat a stavět na něm za předpokladu, že jsou uvedené informace o autorovi, díle a původní licenci.
2. **Uveďte původ – Zachovejte licenci (CC BY-SA)**: Tato licence umožňuje ostatním dílo šířit, upravovat a stavět na něm za předpokladu, že jsou uvedené informace o autorovi, díle a původní licenci a že je nové dílo, které je založené na tom vašem, opatřeno stejnou licenci.
3. **Uveďte původ – Nezpracovávejte (CC BY-ND)**: Tato licence umožňuje dílo šířit (komerčně i nekomerčně), ale nedovoluje dílo jakkoliv upravovat. Dílo opatřené touto licenci tedy můžete sdílet pouze vcelku a opět je nutné uvést autora, název díla a původní licenci.
4. **Uveďte původ – Neužívejte komerčně (CC BY-NC)**: Tato licence umožňuje ostatním dílo šířit, upravovat a stavět na něm, ale pouze nekomerčně, tedy z užití díla nesmí uživatelům plynout žádný finanční zisk. Tak jako u ostatních licenci je vždy nutné uvést autora, název díla a původní licenci.
5. **Uveďte původ – Neužívejte komerčně – Zachovejte licenci (CC BY-NC-SA)**: Tato licence umožňuje ostatním dílo šířit, upravovat a stavět na něm, ale pouze nekomerčně a nové dílo musí být opatřeno stejnou licenci. Opět je nutné uvést informace o autorovi, díle a původní licenci.
6. **Uveďte původ – Neužívejte komerčně – Nezpracovávejte (CC BY-NC-ND)**: Toto je nejrestriktivnější CC licence, která umožňuje ostatním dílo sdílet, ale nedovoluje dílo upravovat ani komerčně využívat.

Pokud si nejste jistí, jakou licenci pro své dílo vybrat, můžete například použít [tento diagram](#) vytvořený Creative Commons Australia, nebo [tento nástroj](#) na stránkách Creative Commons, který vám po zodpovězení jednoduchých otázek vhodnou licenci vygeneruje.

Při licencování dat nebo databází se nedoporučuje využívat podmínku Nezpracovávejte (ND), jelikož ta by omezila většinu podstatných typů opětovného využití dat – podmínka ND by v podstatě omezila využití dat pouze na možnost ověření, že data v rámci kolekce jsou od sebe vzájemně odvozená (např. z uvedených dat vyjde uvedený graf).

Open Data Commons

Licence [Open Data Commons](#) (ODC) jsou velmi podobné licencím Creative Commons, avšak byly vytvářené speciálně pro databáze, tudíž jsou vhodné pro širší škálu výzkumných dat. ODC poskytují dva základní typy licencí:

1. **ODC Attribution (ODC-BY):** Tato licence umožňuje ostatním databázi kopírovat, šířit, využívat, vytvářet nová díla na jejím základě a modifikovat ji, a to za jakýmkoliv účelem (i komerčním), za podmínky, že je uveden autor původní databáze.
2. **ODC Open Database (ODC-ODbL):** Tato licence je v základu stejná jako ODC-BY, ale navíc má přidanou podmínku copyleft, tedy že odvozené databáze nebo nová díla vycházející z takto licencované databáze musí být zveřejněna se stejnou nebo kompatibilní licencí. Druhou přidanou podmínkou je, že technologická omezení jako např. Digital Rights Management (DRM) mohou být aplikována pouze v případě, že alternativní kopie bez omezení bude stejně dostupná. Tato licence je o něco flexibilnější než CC-SA.

Veřejná doména (Public domain)

Nejotevřenějším způsobem zveřejnění vaší práce je věnování vašeho díla veřejné doméně. To znamená, že se jako autor vzdáváte veškerých práv ke svému dílu a toto dílo může být dále používáno kýmkoli a za jakýmkoli účelem bez nutnosti uvést autora. Licence, které mohou k tomuto účelu sloužit jsou například [Creative Commons Zero](#) (CC0) nebo [Open Data Commons Public Domain Dedication](#) (ODC-PDDL). České právo však **autorům nedovoluje vzdát se svých osobnostních práv k dílu** a autor musí být vždy uveden. Proto se doporučuje, aby autoři pro svá autorská díla využívali licenci CC-BY, aby nedocházelo k nedorozumění, protože v českém výkladu bude licence CC0 interpretována jako CC-BY. Pokud jste pořizovatelem databáze, pak pro svou databázi můžete použít veřejné licence CC0 nebo ODC-PDDL.

Užitečné zdroje

Myška et al. 2014. [Veřejné licence v České republice](#). Brno: Masarykova Univerzita.

ALA. 2020. [Creative Commons for Educators and Librarians](#). Chicago: ALA

Foster: [Open Licensing](#) course

Ball, Alex (DCC). 2014. [How to License Research Data](#)

OpenAIRE. [How do I know if my research data is protected?](#) Guides for Researchers.